

## Nr 819.

Av herr **Pehrsson i Bramstorp m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 239, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 239 angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område yttrar departementschefen bl. a., »att prisutvecklingen för jordbrukets produkter under 1935 varit i stort sett mycket gynnsam för producenterna». Det genomsnittliga prisläget anges numera ligga vid cirka 85 % av vad det var åren närmast före jordbrukskrisens inträde.

Departementschefen anser, »att strävandena från statens sida på hithörande område nu böra inriktas på att med utgångspunkt från ungefär det prisläge, som rått under senare halvåret 1935, söka åvägabringa den förenkling och stabilisering av stödanordningarna, som är möjlig att genomföra». Denna förändring av stödåtgärderna synes statsrådet vilja anpassa på sådant sätt, att prisläget å jordbrukets produkter skall få röra sig tämligen fritt inom 75 och 100 % av medelpriserna åren 1925—1929.

Såsom framgår av utredningen och sammanfattningen i propositionen har det varit möjligt att med vidtagna åtgärder, oavsett svårigheterna att avsätta överskottet på den internationella marknaden, utveckla priserna för jordbrukets produkter i för producenterna relativt gynnsam riktning. Enligt verkställda beräkningar har prisförbättringen från senare halvåret 1934 till senare halvåret 1935 utgjort cirka 14 % medan densamma från senare halvåret 1933 till senare halvåret 1934 stannade vid cirka 6 %, vilket med hänsyn tagen till prisförhöjningen å vissa fodermedel innebär en inkomstförbättring av respektive 13 och 4 %. De förbättrade konjunkturerna, som medfört ökad köpkraft, torde väsentligt ha bidragit till denna utveckling.

I likhet med departementschefen konstatera vi med tillfredsställelse att en ekonomisk återhämtning ägt rum för jordbruket, och än mer tillfredsställande är det ur vår synpunkt, att de åtgärder, som medfört detta resultat, kunnat vidtagas utan större meningsskiljaktigheter inom riksdagen samt att flertalet av vårt folk numera torde uppskatta värdet av ett bärkraftigt jordbruk.

Departementschefens beräkning av det nuvarande genomsnittliga prisläget för jordbrukets produkter till cirka 85 % av prisläget åren närmast före jordbrukskrisen åtföljes av ett uttalande att detta prisläge numera torde kunna anses tillfredsställande på grund av att produktionskostnaderna minskats till följd av tekniska förbättringar och rationaliseringsåtgärder inom jordbrukets drift. Till stöd för denna uppfattning anföras vissa räkenskapsresultat för svenska jordbruk för bokföringsåret 1934/1935, som offentliggjorts av professor L. Nannesson, och enligt vilka genomsnittsförräntningen under näm-

da år utgjort omkring 5 %. Departementschefen erkänner, att denna förräntningsprocent till stor del beror på 1934 års osedvanligt goda skörd, men tillägger att samtidigt bör ihåggkommas att prisstödet för animalieprodukter nämnda år icke var på långt när fullt genomfört och att sedan detta numera skett även vid en väsentligt sämre skörd förräntningen kan förväntas bli gynnsam. I anslutning härtill kommer departementschefen, som framhåller att ej heller från konsumenternas synpunkt erinringar synas vara berättigade, till den slutsatsen att strävandena böra inriktas på att med utgångspunkt från det ungefärliga prisläget under senaste halvåret 1935 söka åvägabringa den förenkling och stabilisering av stödanordningarna, som är möjlig att genomföra.

Vi dela departementschefens uppfattning att, därest jordbruksstödet blir av mera varaktig natur, statsmakterna böra söka finna framkomliga vägar för att olika intressegrupper, som äro sysselsatta inom jordbruket, i möjligaste mån erhålla sin skäliga andel av jordbrukets förbättrade ekonomiska läge. Vad departementschefen anfört rörande stödet åt sockerbetsodlingen, nämligen att statsmakterna först sökte ernå en förbättring i lönevillkoren för betskötarna genom att uttala en allmän förväntan att odlarna skulle betala sina anställda en skälig ersättning för av dem utfört arbete men att något tillfredsställande resultat icke kunde vinnas på denna väg, torde vara riktigt, men det bör ihåggkommas, att det härvidlag var fråga om statligt stöd för ett år i sänder och icke något beslut av statsmakterna, som skulle bli grundläggande för produktionen under längre tid. Det torde vara förklarligt att icke alla jordbrukare genast kunde bedöma läget i sitt rätta sammanhang, vartill kom att övriga produktionsgrenar inom jordbruket voro förlustbringande, varför även med stödet till sockerbetsodlingen jordbruket som helhet icke lämnade någon tillfredsställande förräntning.

Vår uppfattning överensstämmer även med departementschefens, när han uttalar att stegrade jordpriser ur flera synpunkter, icke minst med hänsyn till nytillträdande jordbrukares intressen, få anses mindre önskvärda.

Om vi alltså i vissa avseenden dela departementschefens uppfattning kunna vi dock icke godkänna den slutliga ståndpunkt, vartill han har kommit. Då såsom exempel på en tillfredsställande förräntning anföres professor Nannesons offentliggjorde räkenskapsresultat från svenska jordbruk bokföringsåret 1934/1935, varvid framhålls att dessa resultat till väsentlig del bero på 1934 års osedvanligt goda skörd men att stödet för animalieproduktionen nämnda år icke var helt genomfört, må erinras att till grund för nämnda räkenskapsresultat föreligger ett jordvärde i södra Sverige av 2,000 kr. pr har för mindre och medelstora jordbruk och ett inventarivärde av 500 kr. pr har. För större jordbruk är jordvärdet 1,500 kr. pr har och inventarivärdet 420 kr. pr har. I mellersta Sverige föreligger för mindre och medelstora jordbruk ett markvärde av 1,100 à 1,200 kr. pr har och för större jordbruk 850 kr. pr har, varjämte inventarivärdet upptagits till cirka 400 kr. pr har. Rådande byggnadskostnader innebära att i södra Sverige bebyggandet av mindre och medelstora jordbruk drager en kostnad av cirka 1,000 kr. pr

har, vartill kommer värdet av utförd täckdikning, som kostar cirka 200 kr. pr har. Bebyggandet av större jordbruk i södra Sverige torde kunna utföras för cirka 25 % lägre kostnad pr har. Byggnadskostnaderna i mellersta Sverige torde med hänsyn till lägre priser på vissa materialier bli något lägre pr har. Anförda siffror, som legat till grund för berörda bokslut, giva oförtydligt vid handen, att själva jordvärdet med däri nedlagda kulturkostnader är relativt blygsamt.

För att närmare belysa departementschefens uttalande, att vid det numera genomförda stödet för animalieproduktionen förräntningen synes böra bli gynnsam även med en skörd, som är väsentligt sämre än år 1934, må framhållas att enligt återopade räkenskapsresultat 1934 års osedvanligt goda skörd med 3 % ökade förräntningen i förhållande till medelskörd samt att enligt 1935 års bokslutsresultat, under vilket år stödet för animalieproduktionen åtminstone för sista halvåret var helt genomfört, förräntningen vid beräknad medelskörd stannar vid cirka 3.5 %. Dessa förräntningsresultat ge icke anledning att befara höjda jordvärden, och även om på vissa orter jordpriserna stigit till en icke önskvärd nivå, ha de dock ej gått upp till samma nivå som före jordbrukskrisen. Departementschefen torde även ha förbisett, att konjunkturförbättringen i allmänhet år 1934 inte tillnärmelsevis var så utpräglad som nu, vilket medfört sämre tillgång på arbetskraft för jordbruket med avsevärt stegrade arbetslöner som följd.

Det år 1935 träffade avtalet mellan jordbrukets organiserade arbetsgivare och arbetare har ökat arbetskostnaderna och därmed produktionskostnaderna. Sedan nämnda avtal träffats har inom vissa orter tillgången på såväl manlig som kvinnlig arbetskraft minskat avsevärt, vilket åstadkommit att många jordbrukare nödgats betala löner betydligt överstigande avtalet. Under riksdagens prövning ligger dessutom förslag att reglera arbetstiden för jordbrukets arbetare. Därest riksdagen fattar beslut om dylik reglering, torde jordbrukets produktionskostnader ytterligare stegras, och även om regleringen av arbetstiden icke direkt kommer att beröra det mindre och medelstora jordbrukets utövare torde tillämpningen obetingat komma att träffa även dessa.

Flertalet jordbrukare äro övertygade om att därest jordbruket skall kunna erhålla väl kvalificerad arbetskraft åtgärder äro nödvändiga för att giva lantarbetarna en ekonomiskt och socialt bättre ställning. Skall detta bli möjligt, böra deras ekonomiska förhållanden förbättras samtidigt med en förkortning av arbetstiden. Härvid torde utan tvivel konsumenterna få vara beredda att godkänna något höjda livsmedelspriser. Den som vägrar sin medverkan härtill synes oss vilja förbättra lantarbetarnas villkor endast på papperet. Om i vissa fall den rationalisering departementschefen omnämner är möjlig inom större jordbruk, torde dock även en relativt liten erfarenhet om jordbruk giva vid handen, att sådan rationalisering icke är möjlig inom det mindre jordbruket. Enligt vår mening är det alltså nödvändigt att vid behandlingen av jordbruksstödet hänsyn även tages till önskvärldheten att förbättra lantarbetarnas ekonomiska och sociala förhållanden.

Samtidigt som detta sker är det såväl ur landets synpunkt som ur rättvisans synpunkt nödvändigt att småbrukarna genom en skälig prisnivå å produkterna tillförsäkras sådan betalning för sitt eget arbete, att inte denna kärna av svenska folket blir en tillbakasatt och bortglömd kategori av svenska medborgare. Det synes endast vara enkel rättvisa, att jordbrukarnas egna barn, som på det mindre jordbruket jämte föräldrarna utföra ett strävsamt och landsgagnande arbete, även få sin del av de förbättringar flertalet nu synes vara beredda att söka åstadkomma för lantarbetarna.

I enlighet med det anförda kunna vi i princip godkänna tankegången i propositionen, att stödet bör göras så enkelt och smidigt som möjligt ävensom att priserna lämpligen böra variera inom vissa gränser, men vi anse att effektivare åtgärder äro erforderliga för att söka åstadkomma en för jordbrukets bärighet tillfredsställande prisnivå. Grundprincipen för stödåtgärderna bör i första hand vara, att prisnivån för vissa produkter tillåtes stiga högre än departementschefen föreslagit innan import igångsättes ävensom att extra stödåtgärder vidtagas innan prisläget sjunkit så lågt, som departementschefen funnit anledning föreslå från sina utgångspunkter.

Mjölkgregeringen har i propositionen föreslagits bibehållen i det närmaste oförändrad till sina huvudgrunder med stöd för mjölkpriset genom reglering av importen och exporten jämte särskilt tillskott å produktmjölken i form av prisutjämningsbidrag. För erhållande av för mjölkgregeringens genomförande erforderliga medel skall såsom förut mjölkavgift uttagas, varjämte accis å margarin beräknas ingå som ett grundbelopp i prisutjämningsbidraget för produktmjölken ävensom å oljekakor influtna importavgifter.

Nettoutbytet för produktmjölken under andra halvåret 1935 för såväl landet i sin helhet som de olika distrikten var följande:

1 distr. öre per kg	2 distr. öre kg	3 distr. öre kg	4 distr. öre kg	5 distr. öre kg	6 distr. öre kg	7 distr. öre kg	Genomsnitt öre kg
11,447	10,732	10,646	10,674	12,951	14,768	16,615	11,067

Till jämförelse må återgivas följande prisuppgifter för smör och mjölk under åren 1925—1929.

**Prisuppgifter för smör och mjölk 1925—1929.**

		S m ö r	
		Malmönotering	Produktmjölks- värde <sup>1</sup>
		öre/kg	öre/kg
1925	.....	320.5	13.82
1926	.....	277.6	12.104
1927	.....	281.2	12.248
1928	.....	294.0	12.76
1929	.....	286.6	12.464
1925—1929	.....	292.0	12.68

<sup>1</sup> Beräknat på följande sätt:

Smörnotering plus skummjölksvärde 2 öre minus mejerikostnader 1 öre.

	Svensk smör- prisstatistik öre/kg	Produktmjölks- värde <sup>1</sup> öre/kg
1925 .....	336.1	14.444
1926 .....	287.6	12.504
1927 .....	—	—
1928 .....	304.8	13.192
1929 .....	291.3	12.652
1925—1929 .....	305.0	13.20

Det framgår av denna tabell, att produktmjölkspriset för andra halvåret 1935 avsevärt understiger medelprisinivån för åren 1925—1929.

Mot förslaget att systemet ändras därhän, att en viss rörlighet tillåtes i prisbildningen å smör med ett lägre smörpris vid ökad produktion och ett högre vid minskad produktion, ha vi ingenting att erinra men vilja framhålla att viss inskränkning av margarinproduktionen bör genomföras vid en något ökad smörproduktion eller vikande konjunkturer inom näringslivet samt att de i propositionen angivna gränserna mellan vilka produktmjölkspriset skall tillåtas svänga böra höjas till respektive 13.5 öre och 11.5 öre för kilogram, skummjölksvärdet inräknat. Mjolkpriset bör bringas upp till denna medelnivå genom tilldelning av mjölkavgifts- och kraftfoderaccismedel samt uttagande av margarinaccis inom av riksdagen angiven ram. För uppehållande av paritet mellan konsumtions- och produktmjolkpriser torde det bli nödvändigt att å vissa orter höja konsumtionsmjölkspriset.

Om riksdagen finner lämpligt uppdraga vissa riktlinjer för tillägget å exportsmör torde med hänsyn till det osäkra internationella läget i likhet med vad departementschefen anfört jordbruksnämnden böra bemyndigas medgiva eftergift från föreskrifterna, därest förhållandena så påkalla. Riksdagen synes böra understryka vikten av att jordbruksnämnden härvidlag icke minst beaktar, att åtgärderna äro avsedda till stöd för produktionen, varjämte självklart inom angivna gränser en icke önskvärd prisförhöjning bör förhindras. Mot departementschefens förslag till användning av vid mjölkregleringen uppkomna fonder ha vi ingen erinran med undantag av de hos riksföreningen efter jordbruksnämndens medgivande reserverade prisutjämningsmedlen, som vi anse böra tillfalla de områden, som vid omedelbar utdelning skulle ha erhållit desamma.

Beträffande regleringen av priserna å andra animaliska produkter än mjölk kunna vi i princip ansluta oss till vad departementschefen härutinnan föreslagit. Det synes emellertid önskvärt att vad departementschefen anfört rörande åtgärder i marknadsstödjande syfte, därest köttpriserna falla till en oskäligt låg nivå, kompletteras med ett närmare angivande av denna nivå. Import synes icke utöver en av handelspolitiska skäl nödvändig kontingent böra medgivas, därest icke priset nämnvärt överstiger medelpriset 1925—1929. Skulle priset falla under 85 % av denna prisnivå och av förut angivna skäl viss import äger rum, synes Kungl. Maj:t såsom förut böra be-

<sup>1</sup> Se not å föregående sida.

myndigas medgiva export till sekundära marknader, infrysning eller avsättning på annat sätt av mindre värdefullt kött. Vid exportbidrag för kött synes icke högre belopp böra utgå än vad jordbruksorganisationerna äro beredda att verkställa exporten för.

Vi understödja Kungl. Maj:ts förslag att slaktdjursavgifter jämväl i fortsättningen vid behov må kunna uttagas. Det torde dock böra framhållas, att uttagandet av dylika avgifter — förutom det omständliga i deras redovisning — medför den nackdelen, att de endast påföras de varor, som äro underkastade besiktning. Önskvärt vore därför om erforderliga medel kunde ställas till förfogande på annat sätt. På grund härav finna vi det lämpligt att, därest medel av kraftfoder- och majsacciserna finnas tillgängliga, Kungl. Maj:t må äga rätt att stödja köttregleringen med kraftfoderaccismedel och fläskregleringen med majsaccismedel.

I detta sammanhang må anföras, att importen av slaktfjäderfä under de senare åren oavbrutet stigit. Importen från Finland, som visat den förhållandevis största ökningen, har huvudsakligen bestått av slaktkycklingar och höns, under det att importen från Ryssland, Estland och Litauen så gott som uteslutande bestått av ankor, gäss och kalkoner. Kvaliteten har varit genomgående låg, enligt vad styrelsen för Sveriges fjäderfäavelsförening framhållit i ett yttrande till lantbruksstyrelsen, och det låga priset synes ha varit det avgörande vid importen. Den svenska slaktfjäderfäproduktionen är för närvarande fullständigt oskyddad och har icke erhållit någon kompensation för foderfördyringen. Då därtill kommer, att importen sker från länder med svag valuta och där icke några foderfördyrande restriktioner införts, kunna de svenska producenterna av slaktfjäderfä icke konkurrera med de utländska, åtminstone vad gäller priserna. Det torde därför, som nyss nämnda förenings styrelse understrukt, vara av behovet påkallat, att importen av slaktfjäderfä regleras, så att det lönar sig att tillvarataga och saluföra vad som finnes inom landet.

Mot departementschefens förslag till stödjande av fläskmarknaden ha vi med hänsyn till risken för överproduktion och svårigheten att finna avsättning för denna ingen erinran, därest angivna priser under en längre tid, 130 à 135 öre för kilogram, avse avräkningspriset till producenterna för hel svin-kropp slaktad vikt.

Beträffande fodermedelsregleringen synes, därest av oss angivna riktlinjer för prisnivån å animalieprodukter godkännas, departementschefens beräkningar vara väl avvägda. Det synes emellertid nödvändigt att därest fläskpriset uppgår till angivet belopp, 130 à 135 öre, foderpriset i relation härtill fastställas till sådan nivå, att risken för överproduktion med åtföljande prisfall förebygges. Dessutom torde det vara nödvändigt att utom avgift vid majsimport reglera denna import.

Härvid synes även böra tagas under överbäggande av jordbruksnämnden förordad export av fodersäd, om prisnivån för det inhemska fodret nedgår under vad som angivits såsom önskvärt. Enligt jordbruksnämndens mening borde sådana åtgärder tillgripas endast för den händelse priset å inhemskt

foder på grund av tillfälliga rubbningar hotade att sjunka alltför kraftigt. För att en sådan situation skulle kunna bemästras vore det enligt nämndens mening önskvärt, att Kungl. Maj:t erhöile befogenhet medgiva, att särskilt bidrag finge utgå vid export av svenskt foder. Om sådant medgivande lämnades, borde för dess begagnande gälla, att bidrag icke finge utgå för större kvantiteter i foderenheter räknat än som under skördeåret införts från utlandet i form av majs och annan fodersäd. Stödet åt foderexporten bleve på så sätt endast en anordning för att neutralisera verkningarna av en för stor införsel av utländska fodermedel. Bidragen syntes böra utgå ur jordbrukets prisregleringsfond, i första hand av de medel, som inflyta genom upptagande av införselavgift för havre, majs m. fl. fodermedel.

Vad jordbruksnämnden sålunda föreslagit synes böra realiseras, framförallt vad beträffar havre, varå priset inom landets överskottsområden varit synnerligen lågt i förhållande till andra fodermedel under det sistförflutna året.

I fråga om brödsädesregleringen föreslår Kungl. Maj:t inlösningsförfarandets upphörande och dess ersättande med s. k. stödköp i viss begränsad utsträckning. Det kan befaras, anser departementschefen, att ett bibehållande av inlösningsförfarandet sedan brödsädesodlingen inom landet så utvidgats, att den under normala förhållanden lämnar en skörd, som är fullt tillräcklig för landets behov, så småningom kan leda till en stadigvarande export av brödsäd med statsunderstöd för undanskaffande av det inlösta överskottet. Departementschefen är av den meningen, att sedan brödsädeslagren numera avsevärt nedbragts och med de dispositioner, som i fråga om återstoden föreslås i propositionen, någon fara för sammanbrott på brödsädesmarknaden icke torde föreligga.

Även om detta omdöme kan vara riktigt, liksom att inlösningsförfarandet under vissa förhållanden kan komma att verka hindrande på en eljest välmotiverad stegring av brödsädespriserna, torde dock bland odlarna den uppfattningen vara förhärskande, att inlösningsförfarandet ger en viss trygghet, som för närvarande icke står att erhålla på annat sätt. För att uppehålla jämvikten mellan olika produktionsgrenar måste givetvis, såsom även departementschefen framhållit, brödsädespriserna hållas i en lämplig relation till foderprisnivån, men detta torde icke möta större svårigheter vid inlösning än vid stödköp. Ur statsfinansiell synpunkt förefaller det icke utan vidare klart, att ett system med stödköp innebär mindre risker än ett system med inlösning.

Övervägande skäl tala enligt vår mening för inlösningsförfarandets bibehållande även under nästföljande år, varvid emellertid i anslutning till den jämkning uppåt av prisnivån för animalieprodukter och fodermedel, som av oss föreslagits i syfte att närma priserna till 1925—1929 års nivå, det pris odlarna erhålla bör höjas till kronor 17.50 per deciton för vete och 16.50 för råg.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition  
nr 239 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets om-  
råde måtte biträda de yrkanden, som framställts i motionen.

Stockholm den 8 maj 1936.

*Axel Pehrsson*  
i Bramstorp.

*Emil Gustafson.*

*Gustav Johanson,*  
Hallagården.

*C. G. Olsson*  
i Närlinge.

*K. A. Westman,*  
Brobygård.

*Axel Hansson*  
i Rubbestad.

*Arvid Jonsson,*  
Skedsbygd.

*K. A. Ryberg.*

*Harald Andersson*  
i Dunker.

*Th. Gardell,*  
Gahns.

*I. Pettersson,*  
Rosta.

*Arvid De Geer.*

*Georg Nyblom.*

*Anders Pettersson*  
i Dahl.

*Otto Niklasson.*

*Albin Eriksson.*

*Jones Erik Andersson*  
i Ovanmyra.

*Janne Nilsson*  
i Hörby.

*Otto Wallén.*

*Arvid Gardell,*  
Stenstu.

---